आदर्श प्रश्न पत्र (द्वितीय सत्र)

कक्षा द्वादश (सत्र 2021-22)

विषय-संस्कृत

समय : होरात्रयम् **पूर्णांक : 50**

परीक्षा निर्देशा : अस्मिन प्रश्न पत्रे चत्वार : खण्डा : सन्ति।

सर्वे प्रश्नः अनिवार्यः सन्ति।

प्रत्येक प्रश्न के अंक उसके सामने दिए गए हैं।

खण्ड-क

(अपठितांश-अवबोधनम)

प्रश्न 1. अधोलिखितं गद्यांश पठित्वा तद्‌धारितानां प्रश्नानामुत्तराणि लिखत-

भारते षट् ऋत्वः भवन्ति। वसन्तः, ग्रीष्मः वर्षा, शरद, हेमन्तः शिशिरश्च। तत्र ऋतुराजः वसन्तः अतीव मनोहरः वर्तते। वसन्ततौ प्रातः सायं मन्दः सुगन्धश्च वायुः वहति। दिवसाः परिणामरमणीयाः नात्युष्णाः नातिशीताः भवन्ति। अस्मिन् सर्वे प्रसन्नाः जायन्ते। ऋतुषु वसन्तः प्रथमं स्थानं लभते।

प्रश्न : (क) एक पदेन उतरत :-

1. भारते तत्र कः अतीव मनोहरः ?

(ख) पूर्ण वाक्येन उतरत-

2. भारते ऋतुनां नामानि लिखत।
3. कः ऋतु प्रथमं स्थानं लभते ?
4. 'अत्युष्णा' इति पदस्य विलोमपदं लिखत। 4

Downloaded from cclchapter.com

प्रश्न 2. अधोलिखितं अनुच्छेदं पठित्वा तदाधारितानां प्रश्नानामुत्तराणि लिखत–

शान्तिपर्वणि लिखितमस्ति अराजकेषु राष्ट्रेषु धर्मः न धवतिष्ठते। लोकाः परस्परं खादन्ति। राजा धर्माय भवति, न तु कर्मकरणाय। राजा चेत् धर्मं चरति् देवत्याव कल्पते। सचेत् अधर्म चरति स नरकं एव प्राप्नोति। राज्ञा सनातनः धर्मः लोकर जनमेव । राजा एव भूतानां कर्त्ता राजा एव च विनाशकः भवति। यः धर्मात्मा सः कर्त्ता यश्च अधर्मात्मा सः विनाशकः भवति। तस्मात राजा प्रजाः स्वधर्मे स्थापयेत्। यस्य पौरजन पदाः भूतेषु दयालवः, सधनाः, धान्यवन्तश्च, असौ राजा दृढमूल भवति।

प्रश्ना : (अ) एक पदेन उत्तरत–

(क) कीदृशेषु राष्ट्रेषु धर्मः न व्यवतिष्ठते ?

(ख) राजा किमर्थं भवति ?

(ग) पूर्ण वाक्येन उत्तरत–

(घ) राजा कदा नरकं प्राप्नोति ?

(ङ) कः दोषः मन्यते ?

(च) 'स्वर्गः' इति पदस्य विलोमपदं लिखत। 5

खण्ड–ख

(रचनात्मकं कार्यम्)

प्रश्न 3. अधोलिखितं संकेतपदानि आधृत्य अनुच्छेदं लिखत–

सदुपयोगः स्वावलम्बने, विचाराः, नियमान्, अध्ययेन स्नात्वा, दैनिकी यर्थाम, समस्य, सदाचारम्।

(या)

अधोलिखित विषयो परि अनुच्छेदं लिखत–

दीपावली 4

Downloaded from cclchapter.com

खण्ड-ग

(पठितांश-अवबोधनम्)

प्रश्न 4. अधोलिखितं गद्यांश पठित्वा तदाधारितानां प्रश्नानामुत्तराणि लिखत-

एवं सकलगुणंनिवासः स विक्रमो राजा एकदा स्वमनस्यचिन्तयत्- 'अहो असारोडयं संसारः कदा कस्य कि भविष्यति न ज्ञायते। यर्च्चोपाजितानां वितं तदपि दानभोगैविना सफलं न भवति। तथा चोक्तम्

(अ) एकपदेन उत्तरत:

(क) विक्रमे केषां निवासः आसीत ?

(ख) अयं संसारः कीदृशः ?

(ब) पूर्ण-वाक्येन उत्तरत-

(ग) उपार्जित वितं कदा सफलं न भवति ?

(घ) 'चिते' इति पदस्य षर्याय लिख्यताम् ?

या

(ङ) 'विफलम' इति पदस्य विलोमपदं किमदित्त ?

प्रश्न 5. अधोलिखितं पद्यांश पठित्वा तदाधारितानां प्रश्नानामुत्तराणि लिखत-

अस्ति यद्यपि सर्वत्र नीरं नीरज-राजितम्।

रमते न मरालस्य मानसं मानसं बिना।।

प्रश्न : (अ) एकपदेन उत्तरत:

(क) नीरजराजितं नीरं कुत्र अस्ति ?

(ख) कस्य मानसं मानसं बिना न रमते ?

(ब) पूर्ण वाक्येन उत्तरत:

Downloaded from cclchapter.com

(ग) मरालस्य स्वभाव: कीदृश: भवति ?

(घ) 'कमल' शब्दस्य क: पर्याय: अत्र प्रयुक्त: अस्ति ?

या

(ङ) 'अस्ति' इति पदे क: धातु: प्रयुक्त: अस्ति ? 4

प्रश्न 6. कयो: दूयो: भावार्थ स्पष्टीकुरुत–

(क) प्रोद्दीप्ते भवने च कूपखननं प्रत्युद्यम: कीदृश:।

(ख) उपार्जितानां वितानां त्याग एव हि रक्षणम।

(ग) कार्य वा साध्येयम् देहं वा पातेयम्। 4

प्रश्न 7. (क) भवभूति अथवा विष्णु शर्मा विषये सक्षिप्तं परिचयं हिन्दी भाषायां लिखत।

(ख) सूक्तिसुधा अथवा विक्रमस्यौदार्यम् पाठस्य सारं हिन्दी भाषायां लिखत।

प्रश्न 8. वस्तुनिष्ठ प्रश्न: निम्नलिखित प्रत्येक प्रश्न (1) अंक का है, उसके चार विकल्प दिए जा रहे हैं, जिनमें से केवल एक सही है, इनमें से सही विकल्प को लिखें।

1. सन्मित्रं कस्मात् निवारर्यात ?

(क) धर्मात् (ख) पापात्

(ग) धनात् (घ) ज्ञानात

2. अपण्डितानां विभूषणं किम ?

(क) मौनम् (ख) ज्ञानम्

(ग) आचरणम् (घ) धनम्

Downloaded from cclchapter.com

3. 'शिवराजविजयस्य' रचयिता: क: अस्ति ?

(क) बाणभट्ट (ख) श्री हर्ष:

(ग) माघ: (घ) अम्बिकादत्तघास:

4. प्रीतिलक्षणम् कतिविधं भवति ?

(क) सप्त विधं (ख) पच्च विधं

(ग) षड् विधं (घ) अष्ट विधं

5. द्वितीय रत्नेन किम उत्पद्यते ?

(क) अमृत तुल्यं भोजनं (ख) आभूषणं

(ग) राज्यसुखं (घ) चतुरडगबलं

6. 'सिंहासन द्वात्रिंशिका' कस्य रचना अस्ति ?

(क) कालिदासस्य (ख) माद्यस्य

(ग) बाणभट्टस्य (घ) कस्यपिन

7. पृथिण्या: कति भेदा: सन्ति ?

(क) सप्त् (ख) अष्ट्

(ग) पञ्च/पंच (घ) षट्

8. दघिसमुद्र: कस्य द्वीपस्यावरक: ?

(क) क्रौच्चद्वीपस्य (ख) शाकद्धीपस्य

(ग) पुष्करद्वीपस्य (घ) प्लक्षद्वीपस्य

9. वनानि श्यामतं कलयन्ति ? (प्रश्ननिमार्णं कुरुत)

(क) कानि (ख) केषाम्

(ग) कुत्र (घ) कस्मात्

Downloaded from cclchapter.com

10. सन्मित्रं पापात् निवारयति ?

(क) केषाम् (ख) कास्मिन्

(ग) कस्य (घ) कस्मात्

11. सहसा क्रियाम न विदधीन।

(क) कस्यपि न (ख) किम्

(ग) कम् (घ) केषाम्

12. रमते न मरालस्य .... मानसं बिना। (रिक्तस्थानानि पूरयतः)

(क) हृदयम् (ख) चित्तम्

(ग) मानसम् (घ) कस्यपि न

13. भो समुद्र! .... यज्ञं करोति। (रिक्तस्थानानि पूरयतः)

(क) कस्यपि न (ख) विक्रमादित्यः

(ग) अकबरः (घ) बावरः

14. कस्मिन् गणे सर्वे वर्णाः 'लघवः', भवन्ति ?

(क) नगणः (ख) यगणः

(ग) मगणः (घ) तगणः

15. 'रामाणाम्' इति पदे कः गणः ?

(क) रगणः (ख) मगणः

(ग) जगणः (घ) भगणः (1×15=15)

(खण्ड-घ)

(छन्द परिचयः)

प्रश्न 9. कयोः द्वयोः छन्दसो लक्षणं, उदाहरणम् संगति सहिंत लिखत–

मालिनी, वसन्ततिलका, अनुष्टुप् (5)

Downloaded from cclchapter.com